

N:o 26.

Ank. till Riksd. Kansli den 7 April 1869, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt förslag om biskops-embetenas indragning.

Enligt erhållen remiss har Lag-Utskottet att meddela yttrande öfver en af Herrar *F. Pettersson* och *Johan Olsson* från Calmar län inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 86), hvori föreslås, »att samtliga biskops-embetena må, vid innehafvarnes afgång, efter hand indragas och dervid anslagna inkomster till Statsverket ingå, samt att de prebende-pastorater, som nu åtfölja dessa embeten, må förklaras för konsistoriela gäll och förses med lämpliga löneinkomster för de nya kyrkoherdarnes underhåll.»

Denna framställning hafva motionärerne grundat på det antagande, att det skulle helt och hållet bero på biskopen sjelf, om han i sitt embete ville göra något eller intet, och att fördenskull något bestämdt svar ej kunde lemnas på den frågan: hvad en biskop i sjelfva verket hade att uträtta; förmenande motionärerne att föreslagna förändringen helt enkelt kunde åvägabringas blott derigenom att, sedan äfven de stiftsstäder, der domprostar för närvarande ej finnas, blifvit dermed försedda, åt domprostarne lemnades uppdrag att, emot en ringa ersättning, presidera i konsistorierna och fullgöra biskoparnes öfriga funktioner.

Vid behandlingen af denna fråga har Utskottet ej kunnat undgå att egna någon uppmärksamhet åt stadgandet i 29 § Regeringsformen, som handlar om sättet för erkebiskops och biskopars utnämmande; men äfven om en indragning af biskops-embetena må anses kunna ske, utan föregången ändring af berörda grundlagsparagraf, hvarom förslaget icke innehåller något bestämdt yrkande, är frågan ändock ej så lätt att lösa, som motionärerne föreställt sig.

Frågar man hvad en biskop har att uträtta, så gifver 24 § Kap. I § Kyrkolagen en allmän öfversigt af hans embetsåligganden. De närmast följande §§, till och

med den 12:te, specificera nämnda åligganden, bland hvilka en väsendtlig del, synnerligast de personliga besöken vid läroverken och i församlingarne, är af beskaffenhet att ovilkorligen fordra, det biskopen icke skall vara genom andra tjenstegöromål stadigt bunden vid stiftsstad. Enligt Kyrkolagens 25 Kapitel har han att å vissa tider hålla prestmöten; Kongl. Förordningen den 11 Februari 1687 bestämmer hans skyldigheter såsom ordförande i domkapitlet, och genom åtskilliga andra författningar äro honom ålagda särskilda göromål i förhållande till församlingarne och läroverken.

Hvar och en bör således lätt finna, att en biskops embetsåligganden äro af den beskaffenhet och omfattning, att de, i betraktande jemväl af stiftens storlek, fordra en mans hela tid och verksamhet.

Man må för ingen del förbise, att en så beskaffad verksamhet som den episkopala, i likhet med hvarje annat chefskap, måste dels innefatta, dels medföra en mängd olika, till en del högst viktiga bestyr, för hvilka ej kan så noga reglermenteras, att icke det mer eller mindre fruktbringande utöfvandet af en sådan verksamhet måste komma att i väsendtlig mån bero på nitet och samvetsgrannheten hos embetets innehafvare.

Hvad beträffar det stöd motionärerne velat hemta från den äldre erfarenheten, att biskoparne under ständsriksdagarne kunnat vara borta från sina stift en längre tid, så kan Utskottet för sin del icke obetingadt biträda motionärernes uttalande åsigt, att detta förhållande skulle varit utan ringaste menliga inflytande på stiftsangelägenheterna. Ty såsom en fördel af den nya Riksdags-ordningen har utan tvifvel blifvit betraktad äfven den omständighet, att biskoparne, liksom presterskapet i allmänhet, ej skulle genom deltagande i politisk verksamhet dragas ifrån skötandet af sina viktiga kall oftare, än då valmännens förtroende någon gång kunde kalla en eller annan bland dem till uppfyllande af denna medborgerliga pligt. Visserligen måste det medgifvas, att en del af sådana en biskop åliggande göromål, hvilka förrättas i stiftsstad, kunna fortgå äfven utan hans deltagande, åtminstone för någon tid. Men äfven bland dessa göromål äro åtskilliga af den beskaffenhet, att de för nöjaktig handläggning erfordra den kännedom om förhållandena, som kan vinnas endast genom besök på ort och ställe, stundom ganska fjerran från stiftsstad.

Med någon kännedom om beskaffenheten af vår kyrkostyrelse måste man inse, att biskopsembetet deruti ingår såsom ett hufvudmoment, och att detta embete är så sammanväfdt med Svenska Kyrkans författning, att detsamma ej kan afskaffas annorledes, än i sammanhang med en genomgripande förändring af sjelfva kyrko-författningen och en fullständig omorganisation af den nya kyrkomötesinstitutionen.

Men en sådan förändring är icke af motionärerne yrkad. I sjelfva verket synes nemligen föreliggande förslag mindre åsyfta ett afskaffande af embetet, än öfverflyttande af dess åligganden på domprostar. Detta kan dock icke ske, utan

att domprosten 1:o frigöres från sina åligganden såsom pastor, samt dessa i hufvudsaken öfverlemnas, såsom nu måste ske i biskoparnes pastorat, åt en tillförordnad pastor; 2:o blir i tillfälle att, på samma sätt som nu biskopen, för tillsynen i stiftet tidtals vara från konsistoriernas sessioner frånvarande; 3:o erhåller befogenhet att utföra de förrättningar, till hvilka för närvarande biskoparne allena äro enligt vår Kyrkas ordning behöriga; och 4:o i sammanhang härmed får sig anslagna så beskaffade löneförmåner, som svara emot domprostens episkopala embete och sätta honom i stånd att fullgöra detta embetes åligganden.

Utskottet kan icke finna, att genom en sådan öfverflyttning, innefattande egentligen endast en förändring af embets-innehafvarens titel, någonting kunde vinnas — icke heller den af motionärerne antydda besparing för Statsverket, äfven om en dylik besparing eljest kunde utan hinder af de presterliga privilegierna komma Statsverket till godo.

Slutligen bör ej lemnas oanmärkt, att de beslut, Kyrkomötet nyligen med afseende på biskopsembetet fattat, väl antyda inom Kyrkan en önskan om förändring i sättet för detta embetes besättande, men alldeles icke någon öfvertygelse om detsammes öfverflödighet. Tvärtom synes en motsatt öfvertygelse uttalad i den enhällighet, med hvilken Kyrkomötet afslog en motion i samma syfte som den ifrågavarande.

På grund af allt detta får Utskottet vördsamt hemställa,
att förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan vidare afseende.

Stockholm den 7 April 1869.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr *Ahlgren*: »Ehuru jag anser, att ifrågavarande motion för närvarande icke bör af Riksdagen bifallas, finner jag mig dock manad att min reservation anmäla mot de grunder, som af Utskottet blifvit anförda.

Sednast vid 1867 års riksdag väcktes motioner om biskopsembetenas indragning, hvaröfver Stats-Utskottet uti afgifvet Utlåtande N:o 40 sig då yttrade,

under erinran hurusom det torde vara temligen allmänt erkänt, att organisationen af Kyrkans styrelse, sådan den i vårt land stadgat sig, vore otillfredsställande; men att outredt vore huruvida bristerna uti och olägenheterna af organisationen vore att öka i biskopsembetet eller om de hufvudsakligen uppkommit af konsistoriernas nuvarande sammansättning, skolans fortfarande förening med kyrkan eller andra omständigheter. I enlighet med detta Stats-Utskottets Utlåtande aflät 1867 års Riksdag underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, hvilken organisation vore för Svenska Kyrkans styrelse mest ändamålsenlig samt till framdeles sammanträdande Kyrkomöte i sådant hänseende afgifva nådigt förslag.

Till 1868 års Kyrkomöte lät Kongl. Maj:t jemväl afemna nådigt Förslag till förordning angående ändring i vissa delar af föreskrifterna om domkapitlens sammansättning och arbetssätt, hvilket förslag, efter af Kyrkomötet derutinnan vidtagna förändringar, icke blifvit, så vidt jag kunnat inhemta, af Kongl. Maj:t till slutlig pröfning företaget; och vid sådant förhållande samt enär redan väckt fråga om domkapitlens sammansättning och arbetssätt fortfarande torde vara på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende, får jag, under åberopande af detta skäl, för min del tillstyrka, att Herrar F. Petterssons och Johan Olssons motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda».

af Herr *Ola Bosson Olsson*: »Då, så vidt jag kunnat inhemta, Kongl. Maj:t ännu icke tagit i nådigt öfvervägande af 1867 års Riksdag aflåtna och af Herr Ahlgren i här ofvan intagna reservation omförmälda underdåniga skrifvelse, anser äfven jag för min del någon Riksdagens åtgärd för närvarande icke påkallas i anledning af ifrågavarande motion, som af Utskottet emellertid blifvit afstyrkt på skäl, mot hvilka jag måste nedlägga min reservation».

N:o 27.

Ank. till Riksd. Kansli den 7 April 1869, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande lag rörande ränta.

I detta ämne hafva särskilda förslag blifvit framställda inom Andra Kam-maren af Herrar *P. Blilberg* (motionen N:o 141) och *A. Medin* (motionen N:o 242),
af